

1. De jaren van mijn kindertijd

1.1 Oorlog en vrede

Met mijn familie woonde ik op Sardinië in een oud huis aan de Via Giuseppe Azuni, nummer zeven, een smal straatje dat twee van de belangrijkste straten van Senorbi met elkaar verbindt: de Via Carlo Sanna en de Via Giuseppe Antonio Lonis. De eerste is gewijd aan de legendarische generaal van de Brigade Sassari, de tweede aan de beroemde beeldhouwer uit Senorbi.

We woonden in een oud huis dat mijn vader had gekocht, nog voordat hij trouwde en een gezin stichtte. Het dorp, dat destijds al een centrale rol speelde in de regio, telde ongeveer vijfendertighonderd inwoners. Het waren de verschrikkelijke jaren na de Tweede Wereldoorlog, gekenmerkt door armoede en ellende. De verdrijving van de Duitsers door de geallieerden aan het einde van de oorlog had geleid tot bombardementen op Cagliari. Ik herinner me de woorden van de ouderen die deze verwoesting vergeleken met de effecten van een aardbeving. Ik had die tijd zelf niet meegemaakt, maar de verhalen erover beangstigden me. Ik dacht aan de gezinnen die geen huis meer hadden en alles hadden verloren.

Veel mensen waren gedwongen de stad te verlaten. Vluchtelingen trokken naar de binnenlanden van het eiland, op zoek naar voedsel en onderdak. Ze kwamen daar aan per trein, in wagons vol wanhoop, die iets minder bitter werd door de solidariteit van de dorpsbewoners. Zij stelden hun eenvoudige huizen open en boden hen een dak boven het hoofd, eten en hoop. Eerlijk gezegd was er niet veel eten, want tijdens de bezetting hadden de Duitsers de boeren gedwongen hun voorraden af te staan. Ook hoop was er weinig, maar hoop is als een klein vlammetje, je hoeft het alleen maar te voeden om het langzaam te zien groeien.

Ook wij vingen een gevlucht gezin op, bestaande uit vijf personen: een moeder, vader en hun drie kinderen Renato, Giovanna en Maria. Hoewel wij zelf ook niet veel hadden, heerste er tijdens hun verblijf in ons huis een harmonieuze, aangename sfeer, zo vertelde mijn moeder me. Mijn vader werkte als landbouwwachter op het landgoed van een rijke man. Hij werkte hard en dat werd gewaardeerd. Zozeer zelfs, dat zijn baas altijd erg gul was

en hem veel eten gaf, zodat hij dat kon delen met onze gasten.

Soms lacht het geluk je zelfs in de moeilijkste tijden toe. Wie de oorlogsjaren had meegemaakt, wist hoe het eraan toeging. De ouderen vertelden me dat Mussolini's Italië zich had aangesloten bij nazi-Duitsland en daarmee de hele wereld had verraden. Tijdens de nazi-fascistische bezetting sloeg een regiment Duitse soldaten hun tenten op in ons dorp, op het plateland in de buurt van Bangiu. Op de velden waar nu tarwe, gerst en luzerne groeien, lag in die jaren van angst een kleine militaire luchtbasis met enkele vliegtuigen, klaar voor vertrek. In de avonden verzamelden de Duitse soldaten, met hulp van verraders die sympathiseerden met het fascisme, informatie over de dorpsbewoners. De meesten waren bang voor de Duitsers en om geen gevaar te lopen, hielden ze hun mond. Vrijheid, een waarde die we nu als vanzelfsprekend zijn gaan beschouwen, was destijds een verre droom. Een illusie, meer nog dan hoop.

Tijdens de oorlog was de sfeer grimmig en duister. Overal hing de dreiging van de dood, zowel in het dorp als op het land. De boeren wisten dat de Duitsers mijnen in hun akkers hadden verstoppt: als ze er met hun schoffel per ongeluk een raakten, konden ze ledematen verliezen of zelfs hun leven. Dit noodlot trof ook Efisio en Ignazio, twee onschuldige kinderen uit het dorp. Ze speelden buiten de dorpskern en zagen een mysterieus voorwerp. Niet wetende wat het voorwerp was, raakten ze het aan, en het explodeerde. Efisio verloor zijn vingers, Ignazio een been.

Na de oorlog bleef de honger. De situatie verbeterde echter iets, dankzij voedselhulp en kledingpakketten die door Amerikanen en Canadezen werden uitgedeeld. De toekomst op het eiland was onzeker, maar met het vertrek van de Duitse bezetter werd de hemel boven Sardinië minder dreigend en donker. De zon zou terugkeren. In de lucht was zelfs sprake van een prachtige show, aangeboden door Amerikaanse piloten als groet en dank voor de gastvrijheid van het eiland. De krant schreef dat de kapitein van de luchtmacht persoonlijk zijn waardering uitsprak tegenover de burgemeester van Cagliari. Hij prees de samenwerking en enorme gastvrijheid van de Sardijnen. Een mooi gebaar en mooie woorden. En met die woorden, vanuit dat wederzijdse respect, moest men weer verder.